

UPPSALA
UNIVERSITET

Kvalitet i forskningsanknytning

Uppsala universitets konferens om utbildningsutvärderingar

20240417

Kerstin Sahlin

KUNGL.
VETENSKAPS-
AKADEMIEN

THE ROYAL SWEDISH ACADEMY OF SCIENCES

FORSKNINGSANKNYTNING
EN NYCKELFRÅGA FÖR DEN
HÖGRE UTBILDNINGENS
KVALITET

KUNGL.
VETENSKAPS-
AKADEMIEN

THE ROYAL SWEDISH ACADEMY OF SCIENCES

Utredningen har gjorts på initiativ av KVAs kommitté för utbildning

UTREDARE

KERSTIN SAHLIN, professor i företagsekonomi vid Uppsala universitet.

EXPERTGRUPPEN

MATS BENNER, professor och dekan för ekonomihögskolan, Lunds universitet

STAFFAN SVÄRD, professor och stf vicerektor teknik och naturvetenskap, Uppsala universitet

ANNIKA ÖSTMAN WERNERSON, professor och rektor för Karolinska institutet

Projektet har finansierats av Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse.

UPPSALA
UNIVERSITET

Några utgångspunkter

- Många krafter i högskolesystemet drar isär forskning och utbildning.
- Forskningsanknytning är ofta otydlig och hanteras schablonmässigt.
- Svagt fokus på kvalitet.
- Diskussioner om forskningsanknytning handlar oftast om lärares möjligheter att forska.
- Det räcker inte att forskning och utbildning drivs inom samma miljö. Forskningsanknytning kräver öppenhet, bredd och djup.
- I jämförelse med andra länder prioriteras den högre utbildningens forskningsanknytning lågt i Sverige

Forskningsanknytning föreskrivs i lagen

I högskolelagens första kapitel, andra paragrafen stadgas att

”Staten ska som huvudman anordna högskolor för ... utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet”

och vidare att högskolorna ska

”verka för att den kunskap och kompetens som finns vid högskolan kommer samhället till nytta”.

I nästa paragraf står att

”Verksamheten ska bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning”.

Men så mycket mer konkret än så blir det ofta inte om vi ser till den nationella nivån

Därför behöver forskningsanknytningen uppmärksammas och diskuteras

- Vad är forskningsanknytning?
- Varför behövs forskningsanknytning?
- Hur görs forskningsanknytning på ett relevant sätt?

En hel del intressanta initiativ tas runt om i landet, men mycket lite görs på nationell nivå

I utredningsrapporten föreslår vi nationella åtgärder men vi beskriver också vad som gjorts och kan göras på andra nivåer

UPPSALA
UNIVERSITET

Våra slutsatser inom KVAs utbildningskommitté - slutsatser som stärks i utredningen

- Det krävs insatser för att förbättra den högre utbildningens forskningsanknytning.
- Vi behöver bli tydligare med hur forskningsanknytning kan stödjas och värderas
 - med betoning på kvalitet.
- Vi efterfrågar aktiva åtgärder och ett visionärt ledarskap.

UPPSALA
UNIVERSITET

Varför är forskningsanknytning en så viktig kvalitetsaspekt av den högre utbildningen?

Forskningsanknytning ger

- aktuell och vetenskapligt grundad och prövad kunskap.
- kunskap om hur kunskap växer fram.
- kompetens att värdera och bedöma kunskapsanspråk.
- hållbar kunskap och den tränar studenterna att i sitt framtida arbete också ta vara på nya forskningsresultat.
- En del arbeten kräver kompetens att forska, utreda och beställa forskning.
- Den högre utbildningen är en viktig kanal för att sprida forskningsresultat.

UPPSALA
UNIVERSITET

Vad är forskningsanknytning och hur kan den göras?

Olika utbildningar kan kräva olika forskningsanknytning

Figuren är en bearbetning av Samuel Bengmarks "pistmodell"

UPPSALA
UNIVERSITET

Ett åtgärdsprogram för en ökad kvalitet i den högre utbildningens forskningsanknytning

Fyra förslag

1. Ställ forskningsanknytning i fokus

- Forskningsanknytning måste genomsyra hela den högre utbildningen: i politik och policys, i planer och praktik, i utvärderingar och uppföljning.
- Krav på obligatoriska konsekvensanalyser av hur reformer inom högskolesektorn slår på samspel mellan forskning och utbildning och på utbildningens forskningsanknytning.
- På alla nivåer i systemet, integrera studenter och företrädare för studenternas framtida arbetsgivare i diskussioner kring forskningsanknytningens vikt, motiv, former, resultat och praktiska nytta.

Ett åtgärdsprogram för en ökad kvalitet i den högre utbildningens forskningsanknytning (*forts.*)

2. Öppna upp den högre utbildningens forskningsanknytning

- Låt inte forskningsanknytningen stanna i den lokala miljön. Underlätta och understöd samarbeten, bildningsmoment och en aktiv breddning av utbildningsprogrammets forskningsbas.
- Ge studenterna förutsättningar att utnyttja hela universitets- och högskolemiljön.
- Ta vara på det utvecklingssprång i användningen av digitala resurser som pandemin medförde både bland lärare och studenter.

Ett åtgärdsprogram för en ökad kvalitet i den högre utbildningens forskningsanknytning (*forts.*)

3. Knyt utbildningsutvecklingsresurser till starka forskningsprogram

- Den starka forskning som sker i Sverige bör också komma studenterna till del.
- Utforma nationella utbildningsutvecklingsåtgärder som en del av stora strategiska forskningsåtgärder.
- Det ska finnas utrymme och kompetens för sådana nya forskningsnära inslag i utbildningsprogram. Det förutsätter flexibilitet och öppenhet i utbildningsprogrammen och resurser för kompetensutveckling av lärare.

Ett åtgärdsprogram för en ökad kvalitet i den högre utbildningens forskningsanknytning (*forts.*)

4. Utveckla kompetensnätverk för lektorer

- Nätverken bör utlysas, finansieras och följas upp nationellt.
- Nätverken ger stabilitet, bredd och djup i forskningsanknytningen och ger en plattform för kollegial kompetensutveckling.
- Nätverken ökar spridning av forskningsresultat, breddar och fördjupar utbildningarnas forskningsanknytning och ökar mottagningskapaciteten för nya kunskaper och nya områden.
- Nätverk kan formas kring de stora professionsutbildningarna, nationella forskarskolor och/eller kring stora samhällsutmaningar.

Vad kan vi göra på lärosätes- fakultets- och institutionsnivå?

Exemplen i rapporten kan ge viss inspiration

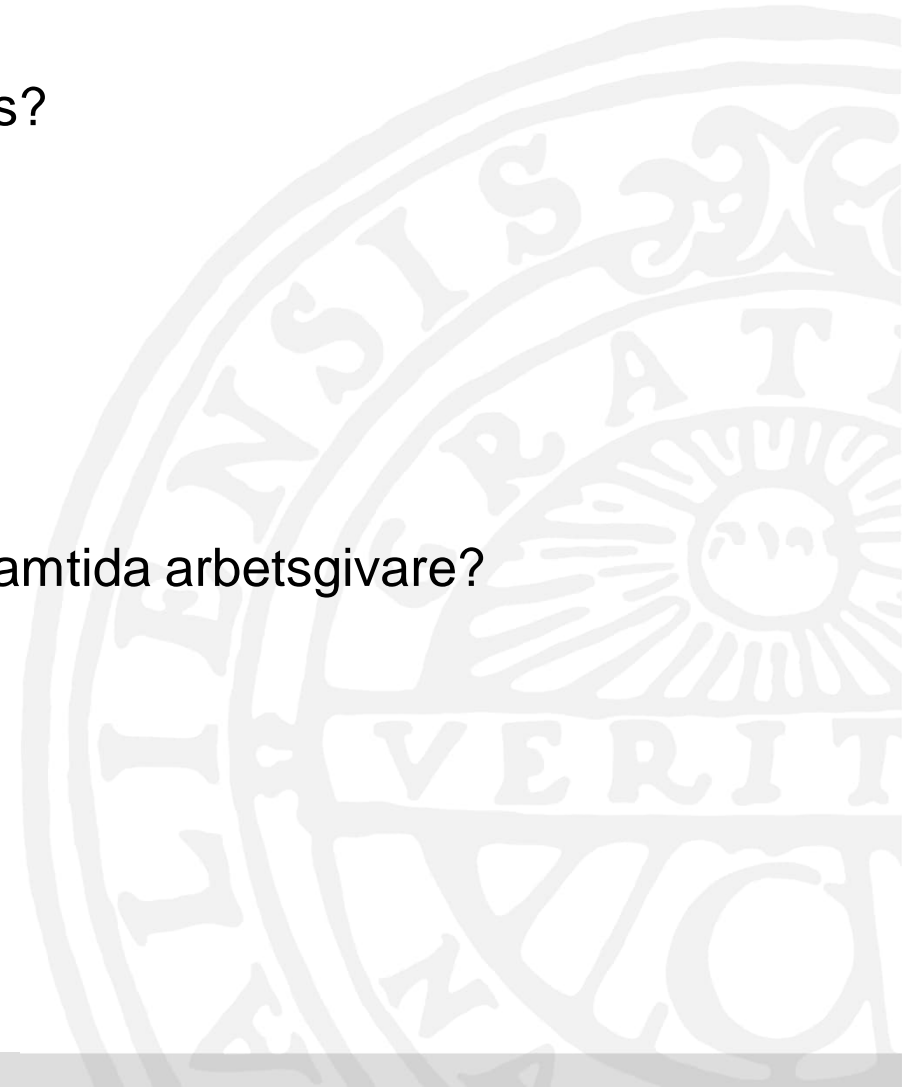
- Uppföljning med fokus på kvalitet
- Policy för forskningsanknytning
 - Vad är det?, motiv?, hur knyta till arbetslivsanknytning?, progression, vems ansvar? rollfördelning?
 - Kan ge grund för att ta med forskningsanknytning aktivt i planering, diskussion, fortbildning mm med betoning på kvalitet
- Integrera forskningsnära utvecklade utbildningsmoment (jmf. exemplet WASP-ED)
- Samarbeten (jämför t ex samarbeten mellan lärosäten i rapporten och i vår forskarutbildning)
- Utnyttja institutionens och universitetets bredd och djup
 - (jämför utbildningsuppdraget FREE där F står för “ett faktabaserat och vetenskapligt förhållningsätt”, R står för ”reflekterande och självmedveten”, det första E:et står för ”empatisk och kulturellt känslig”, och det andra E:et för ”entreprenörens ansvarstagande förhållningssätt” (Strannegård 2021, s. 114 – 115).

UPPSALA
UNIVERSITET

Ytterligare några frågor att diskutera

- Hur ser samspel mellan forskning och utbildning ut hos oss?
- Hur baserar vi utbildningen på vetenskap?
- Hur integrerar vi forskning i utbildningen?
- Hur kommunicerar vi om detta med studenter och deras framtida arbetsgivare?
- Vilka hinder/stöd finns för en god forskningsanknytning

UPPSALA
UNIVERSITET

TACK!

<https://www.kva.se/app/uploads/2023/08/forskningsanknytningwebb.pdf>

